

KIRJANDUSE AINEKAVA

põhikooli 6.klassile

1. Õpieesmärgid

6. klassis kirjandus õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja teiste rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 2) omandab ilmeke lugemise tehnika, loeb ladusalt jõukohase keerukusega teksti ja saab sellest aru;
- 3) koostab loetu kohta plaani ja teeb selle alusel ümberjutustuse, avaldab loetu kohta arvamust;
- 4) määrab kirjandusteose teema, idee ja kompositsiooni;
- 5) mõistab autori positsiooni suhtumises kujutatud kangelastesse ja sündmustesse;
- 6) iseloomustab tegelasi, võrdleb neid ja põhjendab, miks on nende tegevusalad ühiskonnas vajalikud ja väärtuslikud;
- 7) määrab loetud teose žanri ja liigi;
- 8) suudab loetust teadlikult ja emotsionaalselt kõnelda ja kirjutada;
- 9) kasutab vajaliku info saamiseks sõnaraamatuid, raamatukogukataloogi ja internetti.

2. Õppesisu – 70 tundi.

2.1 Lugemine ja ümberjutustamine

- Eesmärgistatud lugemine, esialgne (ettevalmistav) lugemine, ositi lugemine. Uuesti ülelugemine teatud eesmärgiga, hoiakuga jne. Lugemistehnika: intonatsioon, pausid, tempo. Teoste iseseisev lugemine oma valikul.

- Teksti ümberjutustamine üksikasjalikult, lühidalt, koostatud plaani järgi, kommenteerimiselementidega, tegelase vaatepunktist lähtudes. Jutustamine kunstniku või õpilaste endi loodud illustratsioonide alusel. Iseseisvalt loetud teoste tutvustamine klassikaaslastele.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast eri žanris kirjandusteost;
- 2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult;
- 3) teab loetud teose autorit, sisu ja tegelasi;
- 4) tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja –elamustest;
- 5) jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi; 6) jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult.

2.2 Teksti mõtestamine ja analüüs

- Mälu- ehk faktiküsimuste ja fantaasiaküsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnastuses ning tekstile toetudes (tsiteerimine).

- Teksti plaani koostamine. Kavapunktide pealkirjastamine ühe sõna, väite, küsimuse või tsitaadiga.
- Teksti põhiteema ja idee määramine. Arutlemine samasuguse teema kajastuse üle varem käsitletud teostes.
- Isikliku arvamuse sõnastamine, väljendades suhtumist teose teemasse ja ideesse. Illustratiivsete näidete toomine tekstist ja igapäevaelust.
- Tegelaste või tegelasrühmade vahelise põhikonflikti väljatoomine, selle tekkepõhjuste ja lahendusvõimaluste selgitamine. Kirjeldatud sündmuste koha ja aja ning nende põhjuste-tagajärje seose väljatoomine.
- Faabula ja süžee, pea- ja kõrvaltegelased, jutustamine esimeses ja kolmandas isikus.
- Sõnavara ja väljendusoskuse rikastamine. Kunstiliste detailide märkamine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) koostab kirjandusteksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- 2) määrab teksti põhiteema ja idee;
- 3) eristab pea- ja kõrvaltegelasi;
- 4) toob välja teose tegelastevahelise konflikti ja selle tekkepõhjusted;
- 5) avaldab loetud teose kohta arvamust, põhjendab seda näidetega tekstist ja igapäevaelust.

2.3 Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted.

- Põhiandmed autorite, kõnealuste teoste loomise ajastu ning neis kujutatud aja kohta.
- Suuline rahvalooming, rahvaluule žanrid: muinasjutt, vanasõna, kõnekäänd, mõistatus, legend (pärimus). Müüdid. Muinasjuttude liigid: imemuinasjutt, olustikuline muinasjutt, loomamuinasjutt. Kunstmuinasjutt. Fantaasiajutt.
- Kunstiteose teema ja idee. Süžee ja faabula. Kompositsioon, selle põhielemendid: ekspositsioon, tegevuse areng, kulminatsioon, lahendus, epiloog.
- Eepika, lüürika, draama. Kirjandusžanrid: jutustus, novell, valm, poem. Näidend, tegelased, repliik.
- Looduskirjeldus, interjäär, portree. Kunstiline detail.
- Luulekeele iseärasused. Kahesilbiline värsijalg. Kujutus- ja väljendusvahendid: epiteet, võrdlus, metafoor, isikustamine, hüperbool. Allegooria. Huumor ja satiir.

2.4 Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keelelise ilmekusega

- Vanasõna, kõnekäänd, metafoor, riim, värsimõõt, allegooria, sümbol.
- Epiteetide, võrdluste, isikustamise äratundmine ja mõistmine kirjandustekstides ning kasutamine oma kõnes. Metafoori äratundmise ja kasutamise võimalused. Sümboolika ja allteksti lihtsamad näited. Koomilised elemendid tekstis.

- Vanasõnade ja kõnekäändude tähendus, võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.
- Riimide leidmine ja loomine, kahesilbilise värsijala tundmine.
- Kujundite kasutamine loovtöodes.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid (epiteedid, hüperboolid, metafoorid, isikustamine, võrdlused), tunneb mõisteid riim ja värsimõõt;
- 2) kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid.

2.5 Loominguline tegevus ja esinemine

Omaloomingulised tööd:

- 1) proosavormis (muinasjutt, lühikesed jutustava iseloomuga jutud, õpitud vanasõnadel ja kõnekäändudel põhinevad jutud, looduskirjeldused, interjöörikirjeldused);
- 2) luulevormis (luuletus etteantud riimidega jm);
- 3) loetud teoste alusel (tegelaste dialoog, uus lõpp jutule, kiri kirjandusteose tegelasele, lühike hinnang loetud teosele või arvustus).

Esinemisoskus: luuletus, katkendid proosa- ja draamateostest, omaloodud tekstid. Dialoog kuulajaskonnaga.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjutab eri liiki omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavas ja jutustavas vormis, ning lühiarvamusi loetud teose kohta;
- 2) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti või näidendi rolliteksti;
- 3) esitab kaaslastele omaloodud teksti.

3. Soovituslik loend teoste terviklikuks käsitlemiseks

- Ivan Krõlovi valmid;
- Aleksandr Puškini luuletused, „Dubrovski”;
- Mihhail Lermontovi luuletused, „Mtsõri”;
- Lev Tolstoi „Lapse jõud”, „Kaukaasia vang”;
- Ivan Turgenevi „Bežini aas”;
- A.Tšehhov „Poisikesed”, „Kaštanka”;
- Ivan Bunini luuletused;
- Juri Kazakovi „Teddy”;

- Aleksandr Kuprini „Valge puudel”, „Tapper”;
- Konstantin Paustovski „Kass-varas”, „Vana kokk”, „Vanamees jaamaeinelaia juures”;
- Vladimir Nabokovi „Malts”;
- Jevgeni Švartsi „Alasti kuningas”;
- vähemalt kaks uudisproosateost õpetaja valikul; kaks vabalt valitud luulekogu; Harri Jõgisalu „Rästik”;
- Jaan Rannapi „Agu Sihvka annab aru”;
- vähemalt üks paikkondliku autori proosa- või luuleteos;
- Hans Christian Anderseni „Tigu ja roosipõõsas” ja „Ööbik”;
- Rudyard Kiplingi „Kass, kes kõndis omapead”;
- Ernest Seton-Thompsoni „Snap”;
- Mark Twaini „Tom Sawyeri seiklused”;
- John Tolkieni „Kääbik”;
- O. Henry „Viimane leht”;
- Oscar Wilde'i „Tähepoiss”.

4. Hindamine

- Jooksev
- Kokkuvõttev (veerand, aasta)

Jooksev hindamine näeb ette, et õpilasel peab olema mitte vähem kui 3-4 jooksvat hinnet, mille alusel moodustub juba veerandhinne.

Jooksev hindamine sisaldab:

- hinded suulise vastuse eest,
- hinded kirjatöö eest,
- hinded kirjaliku küsitluse alusel,
- hinded loomingiliste tööde eest,
- hinded päheõpitu jutustamise eest,
- hinded küsimustele antud vastuste eest

Aastahinne tuleneb neljast veerandhindest.

Hindegaga “5” (väga hea) hinnatakse õpilasi kes:

Lugemine

- 1) On läbi lugenud vähemalt 8 eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost (raamatut);
- 2) loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult;
- 3) teab loetud teose autorit, sisu ja tegelasi;

4) tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja -elamustest.

Ümberjutustamine

- 1) Jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult;
- 2) jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi.

Teksti mõtestamine ja analüüs

- 1) Koostab kirjandusteksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- 2) määrab teksti põhiteema ja idee;
- 3) eristab pea- ja kõrvaltegelasi;
- 4) toob välja teose tegelaste vahelise konflikti ja selle tekkepõhjused;
- 5) avaldab isiklikku arvamust loetud teose kohta, põhjendab seda näidetega tekstist ja isiklikust elust.

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

- 1) tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid: epiteedid, hüperboolid, metafoorid, isikustamine, võrdlused; tunneb mõisteid *riim* ja *värsimõõt*;
- 2) kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid.

Loominguline tegevus ja esinemine

- 1) kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta;
- 2) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti või näidendi rolliteksti;
- 3) esitab kaaslastele omaloodud teksti.

Hindega "4" (hea) hinnatakse õpilasi kes:

Lugemine

- 1) On läbi lugenud vähemalt 6 eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost (raamatut);
- 2) loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult;
- 3) üldjuhul teab loetud teose autorit, sisu ja tegelasi;
- 4) tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja -elamustest.

Ümberjutustamine

- 1) Jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult;
- 2) jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi.

Teksti mõtestamine ja analüüs

- 1) Koostab kirjandusteksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu, kuid mõnikord tekivad raskused;
- 2) määrab teksti põhiteema ja idee;
- 3) eristab pea- ja kõrvaltegelasi;
- 4) toob välja teose tegelaste vahelise konflikti ja selle tekkepõhjused.

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

- 1) Tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid: epiteedid, hüperboolid, metafoorid, isikustamine, võrdlused; tunneb mõisteid *riim* ja *värsimõõt*;
- 2) kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid.

Loominguline tegevus ja esinemine

- 1) kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta;
- 2) esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti või näidendi rolliteksti;
- 3) esitab kaaslastele omaloodud teksti.

Hindegaga "3" (rahuldav) hinnatakse õpilasi kes:

Lugemine

- 1) on läbi lugenud mitu eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost (raamatut);
- 2) loeb kirjandusteksti aeglaselt, teeb vigu, tekivad raskused loetud teksti mõistmisega;
- 3) üldjuhul teab loetud teose autorit, sisu ja tegelasi.

Ümberjutustamine

- 1) jutustab loetud tekstist;
- 2) jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi.

Teksti mõtestamine ja analüüs

- 1) tekivad raskused kirjandusteksti sisukava koostamisega;
- 2) määrab teksti põhiteema, kuid omab raskusi teisti idee mõistmisega;
- 3) eristab pea- ja kõrvaltegelasi;
- 4) toob välja teose tegelaste vahelise konflikti, kuid alati ei saa aru sidemest põhjuse ja tagajärje vahel;

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

- 1) tunneb mõne kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendi, tunneb mõistet *riim*;
- 2) mõnikord kasutab oma tekstides kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid.

Loominguline tegevus ja esinemine

- 1) kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti;
- 2) esitab peast luuletuse või näidendi rolliteksti;
- 3) esitab kaaslastele omaloodud teksti.

Hindegaga "2" (mitte rahuldav) hinnatakse õpilasi kes:

Lugemine

- 1) on läbi lugenud liiga vähe kirjandusteoseid, või üldse pole raamatuid lugenud;

2) ei oma kirjandusteksti rahuldavalt tasemel lugemisuskust ega ei mõista kirjaliku teksti.

Ümberjutustamine

1) ei saa selle ülesannega hakkama.

Teksti mõtestamine ja analüüs

- 1) ei saa kirjandusteksti sisukava koostamisega hakkama;
- 2) omab raskusi teksti põhiteema määramisega ja idee mõistmisega;
- 3) ei osa välja tuua teose tegelaste vahelise konflikti.

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

- 1) ei tunne kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendi, ei oska neid tekstist otsida.
- 2) vaene kõnekeel.

Loominguline tegevus ja esinemine

- 1) ei saa omaloomingulise tööga hakkama;
- 2) omab raskusi peast lühikese luuletuse esitamisega.

5. Õppekirjandus:

- Jelena Moissejeva, Tatjana Stepaništševa Kirjandus. "Avita" 2013

6. Õppevahendid:

- Vihikud
- Õppikud, töövihikud
- Sõnastikud
- <http://www.oppekava.ee/>
- www.gramota.ru
- www.koolielu
- www.miksike.ee